

Lääkinnällinen kuntoutus ja palvelusetelillä tai maksusitoumuksella tuotetut kuntoutuspalvelut perustuvat asiakkaalle laadittuun kuntoutussuunnitelmaan, joka sisältää terapian tavoitteet ja ohjaa terapian sisältöä.

Kuntoutuspalveluun sisältyy aina keskeisesti ohjaus. Ohjauksen tavoitteena on kannustaa asiakasta ja läheisiä osallistumaan aktiivisesti kuntoutukseen sekä lisätä lähihenkilöiden ymmärrystä asiakkaan tilanteesta ja näyttää ja mallintaa keinoja, joiden avulla he voivat tukea asiakkaan suoriutumista arjen toimintaympäristössä.

Kuntoutuspalvelupalaute palvelusetelillä toteutetusta kuntoutuspalvelusta laaditaan palse.fi -portaaliin. Portaalissa kuntoutuspalvelupalautteeseen on mahdollista lisätä liitetiedosto. Maksusitoumuksella toteutetun kuntoutuspalvelun palaute toimitetaan sähköisesti turvapostina tai paperipostina myöntäjätaholle. Lasten neuropsykologisessa kuntoutuksessa palaute toimitetaan myös arvioinnin toteuttaneelle psykologille.

Tulkin käyttö

Jos asiakas tarvitsee kuntoutuspalvelussa tulkkia, se ilmaistaan kuntoutuspäätöksessä. Tulkin tarve ilmaistaan seuraavasti: ”Asiakas tarvitsee darin/persian/venäjän kielen tulkin”. Tulkkia voi käyttää vain kuntoutuspalvelussa, ei esimerkiksi ajanvaraustilanteissa.

Pirkanmaan hyvinvointialue käyttää tulkkipalveluissa Monetra Oulu Oy:n Tulkkipalvelua (www.monetratulkkipalvelu.fi). Tulkkiauskustannukset kuuluu kuntoutuspalvelun myöntäjän vastuulle. Tulkkipalvelu laskuttaa suoraan hyvinvointialuetta. Palveluntuottaja tilaa tulkin Tulkkipalvelusta numerosta 040 146 9909 tai sähköisesti Tempo-järjestelmän kautta. Tulkkia ei voi tilata tekstiviestillä eikä sähköpostilla. Asiakkaalle ei saa luovuttaa tulkin yhteystietoja. **Ensisijaisesti käytetään etätulkkia.**

Tilaamisen yhteydessä ilmoitetaan kyseessä olevan asiakkaan osalta kuntoutuspalvelun myöntäjätaho ja kustannuspaikkatieto, päätöksen numero, asiakkaan nimi, syntymäaika ja hyvinvointialueen laskutustiedot.

Senioriterapeutti vastavalmistuneilla palveluntuotantoon osallistuvilla

Mikäli terapeutilla on työkokemusta alle kaksi vuotta, yksityinen ammatinharjoittaja nimeää itselleen tai yritys nimeää työntekijälleen senioriterapeutin.

Fysioterapia

Fysioterapian tavoitteena on edistää, palauttaa ja ylläpitää asiakkaan liikkumista, toiminta- ja työkykyä. Fysioterapeutin työ on asiakaslähtöistä ja näyttöön perustuvaa. Fysioterapeutti toimii yhteistyössä asiakkaan, muiden asiakkaan hoitoon ja kuntoutukseen osallistuvien asiantuntijoiden kanssa sekä oman alansa asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä.

Fysioterapiaa myönnetään yksilölliseen kuntoutuspalveluun ja verkostotapaamisiin julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutussuunnitelman perusteella ja se sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen. Fysioterapia myönnetään toteutettavaksi lapsen/nuoren/aikuisen toimintaympäristössä silloin, kun harjoittelu omassa ympäristössä on tuloksellisempaa tai kun vastaanotolla käyminen aiheuttaa kohtuuttomia vaikeuksia, esim. hissitön asunto, väsyminen, pidätyskyvyn häiriö. Toimintakykyä ylläpitävää yksilöllistä fysioterapiaa myönnetään harkinnan mukaan, kun alentunut toimintakyky uhkaa kotona selviytymistä, esim. vaikean neglect-oireiston tai voimakkaan spastisuuden vuoksi. Fysioterapiaa ei myönnetä silloin, kun tarvitaan passiivista hoitoa.

Allasterapiaa myönnetään yksilökäynteinä tai ryhmäkäynteinä (vain palvelusetelillä), kun fysioterapian arvioidaan olevan tuloksellisempaa vedessä toteutettuna, esim. tasapainohäiriöiden, ataksian tai tule-oireiden vuoksi. Yksilöallasterapiaa myönnetään vain silloin, kun terapia edellyttää manuaalista ohjausta vedessä eikä kuntoutuja selviä ryhmäallasterapiassa. Allasterapian päätökseen voidaan yhdistää tilaajan/arvioitsijan/moniammatillisen työryhmän aloitteesta kaksi fysioterapiavastaanottokäyntiä, joiden tarkoituksena on asiakkaan toimintakyvyn alku- ja loppukartoitus.

Lymfaterapiaa myönnetään osana fysioterapiaa, perustason palveluna. Sitä voi antaa lymfaterapiakoulutuksen käynyt fysioterapeutti. Suomessa hyväksytyjä koulutuksen järjestäjiä ovat Suomen fysioterapia- ja kuntoutusyrittäjät ry yhteistyössä Feldberg-klinikan kanssa, Suomen Lymfahoito ry, Lymfterapi i Finland rf. ja Dr. Vodder School Finland. Lymfaterapiaa myönnetään silloin, kun kyseessä on yhdistelmäterapia, johon kuuluvat manuaalinen lymfaterapia, kompressiosidokset, terapeuttinen harjoittelu ja ohjaus itsehoitoon. Leikkauksien jälkitiloihin lymfaterapiaa ei myönnetä, mutta tilaaja/arvioitsija/moniammatillinen työryhmä voi käyttää yksilöllistä harjontaa asiakkaan toimintakyvyn mukaan.

Vastaanotolla toteutettavan kuntoutuksen lisäksi kuntoutus voidaan lähettävän tahon harkinnasta ja perustellusta syystä toteuttaa osittain tai kokonaan etäkuntoutuksena. Tällöin lähettävä taho arvioi jo kuntoutuspalvelua myönnettäessä etäkuntoutuksen sopivuutta ja hyötyä. Erityistä

huomiota etäkuntoutusta harkittaessa on kiinnitettävä kuntoutujan kehitystasoon, ongelmien vaikeusasteeseen ja kuntoutustavoitteisiin sekä läheisten sitoutumiseen. Etäkuntoutus on toteutettava Lupa- ja valvontaviraston ohjeen mukaisesti.

Fysioterapiaa voidaan myöntää sekä perus- että erityistasoisena. Tilaaja määrittää perus- ja erityistason tarpeen. Erityistason pätevytyymiseen vaaditaan vähintään 15 opintopisteen koulutus, jonka voi kerätä moduuleista (esim. NDT-, TULES-osaaminen, neurologisen fysioterapian erikoistumiskoulutus, eläinavusteiseen terapiaan pätevytyminen). Erityistason terapiaa voi toteuttaa ainoastaan kyseessä olevan erikoistumiskoulutuksen suorittanut laillistettu fysioterapeutti. Terapeutti hyväksytään erityistasolle, kun hän on suorittanut erityistason pätevytyymiskoulutuksen.

Psykofyysinen fysioterapia

Psykofyysinen fysioterapia on fysioterapian menetelmä, jonka tavoitteena on ihmisen kokonaisvaltaisen toimintakyvyn edistäminen. Menetelmän perustana on psykofyysinen eli ihmisen kokonaisvaltaisuutta korostava ihmiskäsitys.

Keskeistä asiakkaiden kanssa työskentelyssä on ymmärrys siitä, että keho ja mieli muodostavat kokonaisuuden ja ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Psykofyysinen fysioterapia perustuu kokemukselliseen oppimiseen, jonka avulla asiakas saa selviytymiskeinoja ja ratkaisumalleja elämäänsä. Psykofyysinen fysioterapia on lähestymistapa, joka soveltuu kaikkeen fysioterapeuttiseen työhön.

Tilaaja myöntää psykofyysistä fysioterapiaa Pirkanmaan hyvinvointialueen määrittelemien myöntämisperusteiden ja julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutusuunnitelman perusteella ja sen tulee sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen.

Psykofyysinen fysioterapia on erityistason fysioterapiaa ja sitä voi toteuttaa vain psykofyysisen fysioterapian täydennyskoulutuksen tai moduuleista kerätyn kokonaisuuden (15 op) suorittanut laillistettu fysioterapeutti.

Robottivusteinen kävelykuntoutus

Robottivusteinen kävelykuntoutus voi olla osa kuntoutusta, jonka tavoitteena on edistää asiakkaan kävelykykyä. Tilaaja myöntää robottivusteista kävelykuntoutusta Pirkanmaan hyvinvointialueen määrittelemien myöntämisperusteiden ja julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutusuunnitelman perusteella.

Robottivusteinen kävelykuntoutus on erityistason fysioterapiaa ja sitä voivat toteuttaa vain robottivusteiseen kävelykuntoutukseen toimipaikkakoulutetut fysioterapeutit.

Toimintaterapia

Toimintaterapian tavoitteena on asiakkaan toiminnallisen osallistumisen mahdollistaminen. Toiminnallista suoriutumista tarkastellaan yksilön toimintakyvyn, merkityksellisen toiminnan sekä sosiaalisen, kulttuurisen ja fyysisen ympäristön näkökulmista. Toimintaterapiassa toimintaa käytetään terapeuttisesti asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toimintaterapiassa työskennellään asiakaslähtöisesti, näyttöön perustuen sekä hyvien kuntoutuskäytäntöjen mukaisesti. Toimintaterapeutti toimii yhteistyössä asiakkaan, muiden asiakkaan hoitoon ja kuntoutukseen osallistuvien ammattilaisten ja lähiverkoston toimijoiden kanssa. Lisäksi toimintaterapeutti toimii oman alansa asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä.

Toimintaterapiassa tavoitteena on mahdollistaa asiakkaan osallistuminen ikätasonsa ja elämäntilanteensa mukaisiin, itselleen tärkeisiin toimintoihin itsestä huolehtimisen, leikin, työtoimintojen, opiskelun sekä vapaa-ajan toiminnoissa. Terapiassa voidaan harjoitella asiakkaan valmiuksia suoritua toiminnasta, porrastaa toimintaa tai muokata toimintaympäristöjä. Taitojen ja valmiuksien harjoittelussa merkityksellistä on asiakkaan oma ja hänen lähiverkostonsa aktiivisuus ja harjoittelu osana arjen toimintoja. Terapiaan sisältyy myös lähiympäristön toimijoiden ohjaus kuntouttavaan arkeen.

Toimintaterapiaa myönnetään yksilö- ja ryhmämuotoiseen kuntoutuspalveluun sekä verkostotaapaamisiin julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutussuunnitelman perusteella ja sen tulee sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen. Käyntejä voidaan myöntää kuntoutussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden mukaisesti joko vastaanottokäynteinä ja/tai lapsen/nuoren/aikuisen omassa toimintaympäristössä. Nuorille (13–18 v.) suunnatun 90 min kotikäyntipalvelusetelin tavoitteena on asiointiharjoittelu nuoren omassa toimintaympäristössä.

Myönnettyyn toimintaterapiapalveluun sisältyy tarvittaessa terapeutin valmistamat, asiakkaalle soveltuvat kuntoutusmateriaalit sekä kirjalliset kotiohjeet.

Vastaanotolla toteutettavan kuntoutuksen lisäksi kuntoutus voidaan lähettävän tahon harkinnasta ja perustellusta syystä toteuttaa osittain tai kokonaan etäkuntoutuksena. Tällöin lähettävä taho arvioi jo kuntoutuspalvelua myönnettäessä etäkuntoutuksen sopivuutta ja hyötyä. Erityistä huomiota etäkuntoutusta harkittaessa on kiinnitettävä kuntoutujan kehitystasoon, kognitiivisiin valmiuksiin, ongelmien vaikeusasteeseen ja kuntoutustavoitteisiin sekä läheisten sitoutumiseen. Etäkuntoutus on toteutettava Lupa- ja valvontaviraston ohjeen mukaisesti.

Toimintaterapiaa voidaan myöntää sekä perus- että erityistasoisena. Tilaaja määrittää perus- ja erityistason tarpeen. Erityistason pätevytykseen vaaditaan vähintään 15 opintopisteen koulutus, jonka voi kerätä moduuleista (esim. SI-terapia, NDT, ratsastusterapiaan pätevytyminen). Erityistason terapiaa voi toteuttaa ainoastaan kyseessä olevan erikoistumiskoulutuksen suorittanut laillistettu toimintaterapeutti. Terapeutti hyväksytään erityistasolle, kun hän on suorittanut erityistason pätevytykiskoulutuksen.

Ratsastusterapia

Ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jossa kuntoutuja, hevonen ja ratsastusterapeutti työskentelevät yhdessä. Tavoitteena on oppia taitoja, joita voidaan hyödyntää jokapäiväisessä elämässä. Tavoitteet ovat aina yksilöllisiä, mutta niihin ei kuulu ratsastustaitojen opettelu.

Ratsastusterapiassa hyödynnetään hevosen liikettä. Kuntoutuja saa sen avulla tunto-, tasapaino- ja liikeaistien tuntemuksia, joita koulutettu terapeutti osaa hyödyntää kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Talliympäristö tarjoaa myös monipuolisia mahdollisuuksia haju-, kuulo- ja näköaistimukseen. Fyysisen kuntoutuksen lisäksi ratsastusterapiaa käytetään myös psyykkiseen kuntoutukseen. Tällöin apuna on hevosen herkkä luonne, joka peilaa ja toimii tulkina käyttäytymiselle ja erilaisille tunteille.

Turvallisuuden huomiointi on ratsastusterapiassa erityisen tärkeää. Turvallisuus perustuu luottamukseen ja toimivaan vuorovaikutukseen ratsastajan, hevosen ja terapeutin välillä sekä terapeutin ja hevosen saamaan koulutukseen terapiatyötä varten. Ratsastusterapia on useimmiten osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta.

Ratsastusterapiaa myönnetään julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutusuunnitelman perusteella aina erityistason terapiana. Ratsastusterapiaa toteuttavalla laillistetulla fysio- tai toimintaterapeutilla tulee olla vähintään kahden vuoden työkokemus fysio- tai toimintaterapiasta sekä Suomen Ratsastusterapeutit ry:n järjestämä ratsastusterapeuttikoulutus.

Puheterapia

Puheterapiassa arvioidaan, tutkitaan ja kuntoutetaan henkilöiden vuorovaikutus- ja kommunikointikykyä. Puheterapiassa keskitytään kielellis-kognitiivisiin ja puhemotorisiin toimintoihin sekä erilaisiin äänen ja kurkunpään oireisiin. Puheterapiatarve voi liittyä syömis- ja nielemistointoihin, puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation edistämiseen sekä potilaan vuorovaikutuksen ja kommunikaatioympäristön ohjaamiseen ja tukemiseen.

Puheterapiaa myönnetään yksilölliseen kuntoutuspalveluun ja verkostotapaamisiin julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutusuunnitelman perusteella. Myönnetty puheterapiapalvelu sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen sekä asiakkaalle soveltuvan kuntoutusmateriaalin ja kotiharjoitusohjeet.

Puheterapeutti suunnittelee terapian sisällön yhteistyössä asiakkaan ja/tai hänen omaistensa kanssa huomioiden asiakkaan ikä- ja kehitystason, toimintakyvyn sekä häiriön laadun. Puheterapiassa korostetaan asiakkaan aktiivista osallistumista ja sen hyötyä arvioidaan kuntoutuksen edetessä terapialle asetettuihin tavoitteisiin ja arjen toimintakyvyn paranemiseen. Myönnettyjen terapiajaksojen seuranta ja väliarviot on kirjattu kuntoutussuunnitelmaan.

Puheterapia voidaan toteuttaa myös etäkuntoutuksena lähettävän tahon kanssa sopien. Terapiat myönnetään pääsääntöisesti vastaanotokäynteinä, koska jaksoilla halutaan korostaa asiakkaan omaa harjoittelua ja toivotaan paljon lähiympäristön ohjausta. Ympäristön ohjaukseen on perusteltua myöntää esimerkiksi päiväkotii- tai kotikäyntejä.

Puheterapiaa voidaan myöntää sekä perus- että erityistasoisena. Tilaaja määrittää perus- ja erityistason. Erityistason terapiaa voi toteuttaa puheterapeutti, jolla on kahden vuoden työkokemus ja riittävä asiantuntemus sekä täydennyskoulutusta vähintään 15 koulutuspäivää. Todennettävien koulutuspäivien tulee olla logopedistä ammattitaitoa edistäviä.

Neuropsykologinen kuntoutus

Neuropsykologisen kuntoutuksen tavoitteena on lievittää aivojen toimintahäiriöiden aiheuttamia tiedonkäsittelyn, tunne-elämän ja käyttäytymisen vaikeuksia. Neuropsykologista kuntoutusta toteutetaan erilaisten neurologisten vammojen ja sairauksien yhteydessä sekä kehityksellisissä erityisvaikeuksissa tai oppimisen vaikeuksissa sekä neuropsykiatrisissa oirekuvissa.

Neuropsykologista kuntoutusta myönnetään yksilö-, pari- ja ryhmämuotoiseen kuntoutuspalveluun sekä verkostotapaamisiin julkisessa terveydenhuollossa laaditun kuntoutussuunnitelman perusteella ja sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen. Neuropsykologista kuntoutusta myönnetään tarveharkintaisesti perusopetusikäisille lapsille ja nuorille, joilla on todettu vähintään keskivaikeita tiedonkäsittelyn ja/tai käyttäytymisen vaikeuksia sekä aikuisille, joilla on vaikeuksia toiminta-, opiskelu- ja työkyvyssä. Kuntoutuksessa keskeistä on myös sairastumiseen ja kehityksellisiin vaikeuksiin liittyvän sopeutumisprosessin tukeminen sekä liitännäisoireiden (mieliala ja käytösoireet) huomioiminen.

Neuropsykologisen kuntoutuksen käynnistäminen edellyttää neuropsykologista tutkimusta, mutta lasten osalta riittää psykologin tekemä tutkimus. Tutkimuksessa selvitetään neuropsykologisten häiriöiden laajuus, vaikeusaste, haitta ja kuntoutustarve. Koulun tukitoimien tulee olla asianmukaisesti käynnistetty ja niiden tehoa arvioitu ennen kuntoutuksen myöntämistä.

Neuropsykologisen kuntoutuksen tavoitteet asetetaan yksilöllisesti ja käytännönläheisesti. Tavoitteen asettelua ohjaavat kuntoutujan ikä, oirekuva, arjen elämäntilanne sekä ajankohtaiset voimavarat. Kuntoutus edellyttää kuntoutujalta sitoutumista ja säännöllistä osallistumista. Kuntoutuksen aikana tavataan tarvittaessa myös kuntoutujan läheisiä tai muuta verkostoa.

Erityisesti lasten ja nuorten neuropsykologisessa kuntoutuksessa keskeistä on lähiympäristön tiivis ohjanta osana kuntoutuskäyntejä. Kuntoutus lisää ympäristön tietoisuutta lapsen tai nuoren toimintakykyyn ja oppimiseen liittyvistä haasteista ja auttaa tuen järjestämisessä eri toimintaympäristöissä. Tarvittavassa laajuudessa toteutuva huoltajien ohjanta sisältyy kuntoutuskäynteihin. Kuntoutusneuvotteluiden määrä on määritelty kuntoutuspäätöksessä.

Lasten neuropsykologisen parikuntoutuksen kahdesta ammattilaisesta kuntouttajana toimii neuropsykologi tai neuropsykologiaan erikoistuva psykologi, jonka työparina voi toimia psykologi. Turvallisuussyistä parikuntoutuksessa on aina kaksi ohjaajaa.

Lasten ja nuorten neuropsykologisen ryhmäkuntoutuksen kolmesta ammattilaisesta vähintään yhden on oltava neuropsykologi tai neuropsykologiaan erikoistuva psykologi, muiden psykologeja. Kuntoutusryhmän koko on 4–5 lasta/nuorta.

Kuntoutuskäynnit myönnetään lähtökohtaisesti vastaanottokäynteinä. Vastaanotolla toteutettavan kuntoutuksen lisäksi kuntoutus voidaan lähettävän tahon harkinnasta ja perustellusta syystä toteuttaa osittain tai kokonaan etäkuntoutuksena. Tällöin lähettävä taho arvioi jo kuntoutuspalvelua myönnettäessä etäkuntoutuksen sopivuutta ja hyötyä. Erityistä huomiota etäkuntoutusta harkittaessa on kiinnitettävä kuntoutujan kehitystasoon, ongelmien vaikeusasteeseen ja kuntoutustavoitteisiin sekä läheisten sitoutumiseen. Etäkuntoutus on toteutettava Lupa- ja valvontaviraston ohjeen mukaisesti.

Kuntoutus toteutetaan lähettävän tahon laatiman kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Tehtyyn suunnitelmaan liittyvistä muutostarpeista tulee palveluntuottajan keskustella lähettävän tahon kanssa.

Neuropsykologinen kuntoutus on aina erityistasoa, sitä voi toteuttaa neuropsykologian erikoispsykologi ja neuropsykologiaan erikoistuva psykologi.

Etäkuntoutus

Lähettävän tahon harkinnasta ja perustellusta syystä kuntoutuspalvelu voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan etäkuntoutuksena Etäkuntoutusta voi, ja on suositeltavaa, käyttää monipuolisesti kuntoutusprosessin eri vaiheissa. Se soveltuu esimerkiksi toimintakyvyn arviointiin, kuntoutusjakson aikaiseen harjoitteluun sekä omaisten, avustajien ja ammattihenkilöiden, kuten opettajien, ohjaamiseen. Etäkuntoutus sisältää aina omaharjoitteluun ohjaamisen.

Etäkuntoutus ja vastaanotolla toteutuva kuntoutus voivat vuorotella kuntoutusjakson aikana. Etäkuntoutuksena toteutettua palvelua voi olla tarpeen tauottaa tai jaksottaa eri tavoin, kuin vastaanotolla toteutettavaa palvelua.

Palveluntuottaja on velvollinen järjestämään etäkuntoutusta niille asiakkaille, joiden kuntoutuspäätön sen mahdollistaa ja jotka valitsevat sen toteutustavaksi. Palveluntuottajan tulee ohjata ja seurata etäkuntoutuksen toteutumista. Palveluntuottaja hankkii itse tarvittavan osaamisen ja välineistön etäkuntoutuksen toteuttamiseksi.

Etäkuntoutuksen toteuttamisessa noudatetaan Lupa- ja valvontaviraston ohjeistusta <https://lvv.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/etapalvelut>

Lisäksi on huomioitava, että

- Etäkuntoutuksen soveltuvuus tulee aina arvioida yksilöllisesti ja sopia sen käytöstä asiakkaan tai tämän huoltajien kanssa. Tarvittaessa asiakas on ohjattava perinteiselle vastaanotolle.
- Etäkuntoutuskäynti rinnastetaan vastaanotolla toteutettavaan kuntoutuskäyntiin, myös kuntoutuspalvelun arvo on sama (vastaanottokäynti/etäterapia 45 min).
- Etäkuntoutuskäynnin voi jakaa myös kahteen osaan silloin, kun kyseessä on kotona tapahtuvan harjoittelun tai toiminnan tukeminen.